

בימ"ש לעבלינים מלנהללים ת"א
תמ 106/08 (בשא 30640/08)
יהודה רסלר חבר נ. עיריית תל-אב
(בתיק יהודה רסלר חברת נ. ע.י.)
ת.פתיחה: 02/03/08 סדר דין: רגיל

בבית המשפט המחוזי בתל-אביב - יפו
בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

בעניין:

1. **המבקשת:**
(התובע)
יהודה רסלר חברת עורכי דין, ח.פ. 6-324734-51

ע"י ב"כ עוה"ד י. רסלר/א.א. רוזן
/א.ו.י. שגיא/א.ו.ל. רסלר - שגיא
/א.ו.י. דולב-קרן/א.ו.א. רוזנקרנץ
/א.ו.י. ד"ר מ. לוטן/א.ו.ס. פריאל
משדרות דוד המלך 28, תל-אביב, 64954
טל': 03-6954284; פקסי: 03-6919437

וכן ע"י ב"כ עוה"ד ר. דקל/א.ו.ר. סיטון
/א.ו.ח. שדה
מדרך מנחם בגין 7, בית גיבור ספורט
רמת גן 52681
טל': 03-7549999; פקסי: 03-7549998

- נ ג ד -

1. **המשיבות:**
(הנתבעות)
עיריית תל-אביב - יפו
מרח' אבן גבירול 69 תל-אביב

2. איגוד ערים מחוז דן לאיכות הסביבה ולביוב
מרחוב הקונגרס 6 תל-אביב, 66044
פקסי: 03-7914525

בקשה לאישור תובענה כייצוגית
(בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו - 2006)

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת כדלקמן:

- א. לאשר את התובענה המצורפת לבקשה זו כתובענה ייצוגית, מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "החוק").
- ב. להגדיר את הקבוצה בשמה הוגשה התובענה כדלקמן (להלן: "המבקשים"):

"תושבי המשיבה 1 אשר תויבו בתשלום אגרת ביוב בגין כמות המים המופיעה בחשבונות ששלחה להם המשיבה 1, תחת הכותרת: "צריכה משותפת" - וזאת בשנתיים שקדמו למועד הגשת התובענה".
- ג. להורות למשיבות להשיב למבקשת וכן לכל תובע הנמנה על הקבוצה המיוצגת, את סכום אגרת הביוב שגבו מהם בגין מים ששימשו ל"צריכה משותפת" (זאת להבדיל מאגרת הביוב שנגבתה בגין כמות המים ששימשו ל"צריכה פרטית") כל זאת ביחס לשנתיים אשר קדמו למועד הגשת התובענה.
- ד. לחילופין, להורות על מתן כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת הציבור, כפי שימצא לנכון בנסיבות העניין.
- ה. להורות כי ההחלטה בבקשה זו ונוסחה יפורסמו בדרך שיקבע בית המשפט הנכבד כדי להביאה לידיעת הציבור, וכן ליתן הוראות נוספות כפי שימצא לנכון בדבר אופן הפרסום כאמור, ולקבוע כי המשיבות ישאו בהוצאות הפרסום.
- ו. לקבוע את שכר טרחתם של עורכי הדין המייצגים את המבקשים בתובענה הייצוגית עבור הטיפול בתובענה וההישג ככל שיביאו לקבוצה המיוצגת וכן שיפוי בגין הוצאותיהם.
- ז. לקבוע כי המשיבה תשלם גם תגמול מיוחד למבקשת, אשר טרחה בהגשת התובענה ובהכחתה.
- ח. ליתן הוראות נוספות בדבר הדיון בתובענה כפי שימצא לנכון בית המשפט הנכבד.
- ט. כן יתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבה בהוצאות בקשה זו בצרוף מע"מ כדין.

א. פתח דבר:

עניינה של בקשה זו, לאישור תובענה כייצוגית, הנה התעשרות שלא כדין, גבייה בלתי חוקית והפרות תובנות חקוקות שמבצעות המשיבות, כנגד מאות אלפים מתושבי המשיבה 1, בקצירת העומר, וכפי שיורחב בגדרה של בקשה זו להלן, המשיבה 1, גובה מכל מחזיקי הנכסים בתחומה, אגרת ביוב עבור מים המשמשים לגינון נוי, בעוד שהן המשיבה 1 והן המשיבה 2, קבעו במפורש בחוקי העזר שהתקינו, כי כמות המים הנצרכת על ידי מחזיקי הנכסים לצרכי גינון נוי, לא תובא במניין הישוב האגרה.

האיסור על גביית אגרת ביוב עבור מים המשמשים להשקיית גני נוי, מתיישב עם השכל הישר ועולה בקנה אחד עם כל הגיון בריא. מים אלו, אינם מתקזזים למערכת הביוב, אלא מחלחלים ונספגים באדמה, על כן, אין כל הצדקה ואף לא מקור חוקי, המאפשרים גביית אגרת ביוב בגינם.

למרות זאת, נחרף האיסור שהתקינו המשיבות עצמן, נגבית אגרת ביוב עבור כל כמות המים המשמשת להשקיית גני נוי בתחום שטחה המונציפאלי של המשיבה 1 וזאת כאמור בניגוד לחוק. דוק, בתחומי המשיבה 1, אין כמעט בית אב, (בין אם בית פרטי ובין אם בית משותף) שאין בו גן נוי. מדובר על שטחים בחיקף של דונמים רבים, אשר עבור מי השקייתם, נגבית אגרת ביוב באופן המנוגד לחוק ובהיתבא.

גבייה בלתי חוקית כנשוא בקשה זו, לא תסכין ולא תשכון במדינת חוק. דווקא מהמשיבות, רשות ציבורית מן הגדולות בישראל (המשיבה 1) ותאגיד סטטוטורי המאגד תחתיו את מרבית הרשויות המקומיות בגוש דן (המשיבה 2), היינו מצפים כי לא תנצלנה את "כוחן העצום" "גודלן" "ומומחיותן" ותפעלנה במלוא ההגינות, השקיפות ותום לב, בכל הקשור לגביית אגרות מהתושבים, בטח ובטח שלא תגבנה אגרות מהתושבים שבגביתן נאסרה על ידן עצמן (בחוקי עזר שחוקקו). בדיוק לסיטואציה כזו כיוון כבוד השופט בדימוס זיילר בת"א (ירושלים) 1114/99 - אליהו שוקרון ואח' נ' עידית ירושלים (לא פורסם) עת קבע כי אחד התמריצים לדירבונם של גופים דוגמת המשיבות להפגמת החובות המוטלות עליהן בכל הקשור לגביית אגרות, הוא מוסד התביעה הייצוגית ויפיים דבריו לענייננו:

סעיף 8

"... תושבים המקבלים חשבונות לתשלום עבור שירותים או מצרכים שונים מגופים ציבוריים, או גופים גדולים ונכבדים אחרים העוסקים במתן שירותים כאלו, אינם נוהגים בדרך כלל להרהר אחר מידותיו וחישוביו של אותו חשבון. מחד גיסא - חסרים להם בדרך כלל כלים, נתונים ועובדות הכרחיים כדי לבדוק את החישוב, מאידך גיסא - גודלו, "ציבוריותו", "מכובדותו" של הגוף מרגיעה בדרך כלל את מקבל החשבון, ולא עולה על דעתו - ובצדק - שיש הטעיה מכוונת בחשבון.

סיטואציה זו של "נפיל ציבורי", או "נפיל כלכלי", מול "נפולת" מהבחינה העובדתית ומבחינת יכולת ההתמודדות במטריה מהסוג שמדובר בה, מטילה על "הנפיל" עול כבד מאוד לבחון את עצמו ולהיות משוכנע שהוא לא נפל לכלל טעות או פרשנות לקויה, או ליישומה של שיטת בדיקה לא מהימנה (של קריאת מוני חשמל, טלפון, גז וכל כיוצא בזה). הוא יודע ש"הנפולת העובדתית" איננה מסוגלת לבדוק אותו, וכי בדרך כלל על פיו יישק דבר, ולכן שומה עליו לבחון ולבדוק גנזי נסתרות, הן של פרשנות חוק הן של עזרים בהם הוא משתמש כדי לגבש את חובו של כל צרכן.

לא תמיד עומד "הנפיל הציבורי" או "הכלכלי" בסטנדרטים הגבוהים הללו, ואנו יודעים מניסיון החיים, שיש וליבו גס בכל הגוגע להפגמת חובה זו, ויש ומתקיימת עצימת עיניים, ויש גם מקרים קיצוניים יותר. אחת הערובות לדרבון "הנפילים" למען הפגמת החובה המוטלת עליהם, למען פקיחת עיניים (בניגוד לעצימתן), ולטובת יצירת משקל שכנגד למחשבות בלתי רצויות אחרות שיכול שיתרוצצו במנגנונים שלהם, היא ידיעת מי שלא ימלא חובה זו שביום פקודה שלם ישלם והשב ישיב לבעליו את המגיע לו.

זהו גם ההיגיון של מוסד התביעה הייצוגית, המרחפת מעל לראשי תאגידים גדולים, שאלמלא החשש ממנה הם לא היו מוטרדים מהסיכון שבתביעות קטנות וספורדיות להשבת סכומי כסף לא גדולים.

הצנתק פסק הדין, מצ"ב כנספת א'.

ביום ה-02.05.2002 אושר חוק עזר לתל אביב-יפו (ביוב), תשס"ג – 2003, אותו התקינה המשיבה 1 ולפיו מים המשמשים לגינון נוז לא יבואו במניין המים לצורכי חישוב אגרת הביוב. וכלשון החוק:

10. מחזיק בנכס ישלם לעירייה אגרת ביוב; סכום האגרה יהיה הסכום המתקבל ממכפלת כמות המים שגורכה בידי המחזיק כפי שנמדדה במד המים בנכס, למעט מים לגינון נוז, בתעריפי האגרה הנקובים בחלק ג' לתוספת הראשונה, לפי תעריפי האגרה המעודכנים;

ביום ה-20.02.1967 אושר חוק עזר לאיגוד ערים אזור דן (ביוב) (אגרה), תשכ"ז-1967, אשר אף לפיו ינתן פטור מאגרת ביוב למים המשמשים להשקאת גינות. וכלשון החוק:

5. ... לא תובא בחשבון בחישוב האגרה כמות מים שהשתמשו בה להנחת דעת המהנדס לאחת ממטרות אלה:
(1) השקאת גינות

חרף האמור בשני חיקוקים אלה גובות שתי המשיבות כספים בגין אגרת ביוב על סך כמות המים הנצרכת על-ידי התושבים ללא אבחנה בין מים לשימוש זירתי לבין מים לשימוש לגני-גוי. בגין גבייה בלתי חוקית זו, מוגשת התביעה שלפנינו:

א. רקע:

1. המבקשת היא חברת עורכי דין המחזיקה משרד עו"ד בקומת הקרקע של בית משותף ברחוב דוד המלך 28 בתל-אביב, חויבה לשלם אגרת ביוב למשיבות עבור צריכת מים משותפת המשמשת לגינון בלבד.

2. המשיבה 1, עיריית תל אביב - יפו הנה רשות מקומית מן הגדולות בישראל. העיר תל אביב - יפו הנה העיר השנייה באוכלוסייתה בישראל. לפי פרסומים שונים, העיר מונה כ-388,000 תושבים ומשתרעת על פני שטח של כ-51,788 דונם.

המשיבה 1, גובה מהתושבים הגרים בתחום שטחה המוניציפאלי אגרת ביוב בעבורה ועבור המשיבה 2, כמפורט להלן.

3. המשיבה 2 הינה תאגיד סטטוטורי, שהוקם מכוח חוק איגוד ערים תשט"ו - 1995, וצו איגוד ערים דן (ביוב) - 1956. המשיבה 2 מאגדת בתוכה את מרבית העיריות והרשויות המקומיות בגוש דן. המשיבה 2 נוסדה על ידי שבע הערים המרכזיות של גוש דן: תל אביב, חולון, רמת גן, בת ים, פתח תקווה, בני ברק וגבעתיים.

4. על פי חוק עזר לאיגוד ערים אוור דן בדבר אגרת ביוב, על הרשויות החברות באיגוד ובכללן המשיבה 1, חלה חובה לגבות מתושביהן אגרת ביוב, עבור המשיבה 2. האגרה המשתלמת מהתושבים לאיגוד הנה עבור ליסוי הוצאות החזקת הביוב, ובכללן הוצאות התקנת מערכת הביוב ואו קנייתה.

5. עניינה של הבקשה דנא היא, טענת המבקשת לפיה חויבה ע"י המשיבות שלא כדין בגין אגרת ביוב, עבור הצריכה המשותפת של כל הדיירים בבנין בו פועלת המבקשת (בית משותף). אגרת הביוב בה מתוייבת המבקשת בגין הצריכה המשותפת, מוטלת על השימוש במי השקייית גן הנוי בבנין. במקרה של המבקשת שהנו זאת לזה של רוב מחזיקי הנכסים בתל אביב, מים אלו לא מוזרמים כלל למערכת הביוב העירונית אלא נספגים באדמה.

הצריכה המשותפת, כהגדרתה באתר האינטרנט של המשיבה 1, מחושבת לפי ההפרש בין סך הצריכה במדי המים הדירתיים (צריכה פרטית) לסך הצריכה הנמדדת במד המים הראשי וחלוקתה בין הדיירים באופן יחסי. בטופס החיוב הדו תודשי אותו מקבל כל מחזיק נכס, מתווספת צריכת המים המשותפת היחסית של המחזיק לצריכה הדירתית (בהנחה ומדובר בדירת מגורים) או שהיא מתווספת לצריכה לצורך מטרה אחרת (בהנחה ולא מדובר בדירת מגורים אלא במבנה תעשייתי, מלאכה, חקלאות וכיו"ב - שאז התעריף שונה).

אגרת הביוב נגבית מכל מחזיק המחובר לרשת הביוב העירוני ומחושבת לפי כמות המים המסופקים לנכס. כפי שכבר צוין וכפי שיוחב בהמשך, כל כמות מים שלא הוזרמה לרשת הביוב העירונית והשתמשו בה לגינון נוי, פטורה מאגרת הביוב.

תעריפי האגרה אותה גובה המשיבה 1, קבועים בתוספת הראשונה לחוק עזר לתל אביב - יפו (ביוב), תשס"ג - 2003.

תעריפי האגרה אותה גובה המשיבה 1 עבור המשיבה 2, קבועים בתוספת לחוק עזר לאיגוד ערים דן (ביוב) (אגרת), תשכ"ז - 1967.

העתק החיוב הדו חודשי של המבקשת עבור התקופה של נובמבר - דצמבר 2007, מצו"ב נספח ב'

6. המבקשת תטען כי על אף הוראתם הברורה של פקודת העיריות, חוק הרשויות המקומיות (ביוב), וחוקי העזר שחוקקו בעניין גביית אגרת ביוב – הכל כמפורט להלן – גבו ממנה המשיבות בשנתיים שקדמו למועד הגשת התביעה (ועוד קודם לכן) אגרת ביוב גם על מים ששימשו לצורך "גינון נוי" המופיעים בחשבונות הדו חודשיים שנשלחו למבקשת תחת הכותרת: "צריכה משותפת" כמפורט להלן:

תקופת חשבון	מ"ק צריכה משותפת	תעריף ביוב למ"ק	סה"כ אגרת ביוב ביתר
ינואר-פברואר 2006	1.8	4.54 ₪	8.172 ₪
מרץ-אפריל 2006	3.6	4.55 ₪	16.38 ₪
מאי-יוני 2006			
יולי-אוגוסט 2006	3.7	4.61 ₪	17.057 ₪
ספטמבר-אוקטובר 2006	4.1	4.61 ₪	18.901 ₪
נובמבר-דצמבר 2006	3.8	4.61 ₪	17.518 ₪
ינואר-פברואר 2007	4.6	4.61 ₪	21.16 ₪
מרץ-אפריל 2007	3.2	4.61 ₪	14.752 ₪
מאי-יוני 2007	4.3	4.61 ₪	19.823 ₪
יולי-אוגוסט 2007	4.1	4.61 ₪	18.901 ₪
ספטמבר-אוקטובר 2007	10.4	4.65 ₪	48.36 ₪
נובמבר-דצמבר 2007			

העתקי צריכת המים לשנים 2006 ו-2007 רצ"ב ומסומנים כנספח ג'.

העתקי תעריפי אגרות הביוב לשנים 2006 ו-2007 רצ"ב ומסומנים כנספח ד'.

7. מן האמור לעיל עולה, כי המשיבות חייבו את המבקשת בסך של 201 ₪ בגין אגרת ביוב שמקורה בצריכת מים המשמשים להשקייה ("גינון נוי") והנכללים תחת הקריטריון של "צריכה משותפת" בחשבונות המים ששולחת המשיבה 1 לתושביה.

8. ביום 23.01.2008 פנתה המבקשת למשיבה 1 בכתב והלינה על כך שחויבה באגרת ביוב גם לגבי מים בהם השתמשה לגינון נוי.

9. ביום ה- 18.02.2008 השיבה הנתבעת 1 על הפנייה בהאי לישנא:

"3. לעניין פטור אגרת ביוב בגין כמות המים המשמשת לגינון, נציין כי ההקצבה ניתנת בהגבלה של 0.6 מ"ק לכל מטר רבוע של גינה מושקית ולא יותר מ-300 מ"ק לכל גינה לשנה, וזאת מיום מתן הצהרה בכתב לעירייה"

(העתק הפניה, תגובת המשיבה והעתק טופס הצהרה רצ"ב ומסומנים בהתאמה כנספחים ה1, ה2 ה3).

10. תשובתה של למעשה אינה עונה על השאלה "כיצד ניתן לקבל פטור מאגרת ביוב" אלא על השאלה "כיצד ניתן לקבל תעריף מוזל למים המשמשים להשקייה". באתר האינטרנט שלה הנתבעת מפרטת את התשובה שצוטטה לעיל בדיוק, בהקשר תעריף מוזל למים להשקייה.

ודוק: לא בחוק העזר לתל אביב-יפו (ביוב) משנת 2003 ולא באתר האינטרנט של הנתבעת 1 נאמר דבר ולו חצי דבר בנוגע לפעולה מסוימת שצריך לבצע תושב בכדי שיקבל את הפטור האמור.

11. עניינו הרואות, גם לאחר שהמבקשת הפנתה את תשומת ליבה של המשיבה 1 לעובדה כי היא גובה ממנה אגרת ביוב שלא כדין בגין מים שצרכה לצורך השקייה הגינה, עמדה

המשיבה 1 על דעתה והמשיכה לגבות את אותה אגרה, כאמור שלא כדין, תוך שהיא פועלת בניגוד להוראות חוק העזר שהיא עצמה תוקקה.

12. המשיבות גובות מכל מחזיקי הנכסים הצורכים מים בתל-אביב-יפו אגרת ביוב עבור צריכת מים המשמשת להשקייה.

ב. המשיבות הפרו חובה חקוקה

13. סמכותה הכללית של המשיבה 1 לגבות אגרות מתושביה, ובהם המבקשת, מוסדרת בסעיפים 250 ו-1(251) למקודת העיריות [נוסח חדש], הקובעים כדלקמן:

"250. מועצה רשאית להתקין חוקי עזר כדי לאפשר לעיריה ביצוע הדברים שהיא נדרשת או מוסמכת לעשותם על פי הפקודה או כל דין אחר או לעזור לה בביצועם, או כדי לדרוש מבעל נכס או מחזיקו לבצע באותו נכס עבודה הנחוצה למטרה האמורה.

251. בחוקי עזר רשאית המועצה לקבוע הוראות בדבר -

(1) תשלום אגרות, היטלים או דמי השתתפות על ידי כל אדם, זולת העיריה גופה, בקשר לדברים האמורים בסעיף 250...

14. כמו כן, המסגרת החוקית לחיוב תושבי המשיבה, ובהם המבקשת, באגרת ביוב באופן ספציפי, מוסדרת בסעיף 37(א) לחוק הרשויות המקומיות (ביוב), תשכ"ב-1962 הקובע כדלקמן:

"רשות מקומית תטיל, בחוק עזר, על המחזיקים בנכסים המחוברים לביוב אגרה לביסוי הוצאות החזקת הביוב שלה (להלן - אגרת ביוב); ואם לא נקבע שיעורו של ההיטל, רשאית היא לכלול בהוצאות החזקה גם את ההוצאות להתקנת הביוב".

15. לענין קנה המידה לפיו תחושב אגרת הביוב, קובע סעיף 39 כדלקמן:

"(א) אגרת ביוב יכולה להיות מודרגת והיא תוטל לפי קנה מידה שתקבע הרשות המקומית בחוק עזר.

(ב) בנכסים המשמשים לתעשייה או למלאכה יהיו קני המידה לאגרת הביוב, שייקבעו על ידי הרשות המקומית לפי סעיף קטן (א), טיב השופכין, כמותם, השפעתם על הביוב, ורשאית הרשות המקומית להוסיף לאלה קני מידה סבירים אחרים."

16. לענין סעיף 39 לחוק האמור, מציין המלומד עופר שפיר בעמ' 345 לספרו "אגרות והיטלי פיתוח ברשויות מקומיות" כי:

הוראת סעיף 39 לחוק מתייחסת לגובה האגרה ולמדדים לקביעתה. בפועל, נקבעת ומחושבת האגרה על-ידי הרשויות כולן לפי תעריף קבוע למ"ק שופכין. התעריף נקבע לפי תחשיב, הלוקה בחשבון את כלל עלויות האחזקה של מערכת הביוב לתקופת זמן למול כמות השופכין. לשם הערכת כמות שופכין זו, בה יוכפל התעריף למטר עקוב, יוצאות הרשויות המקומיות מתוך הנחה בסיסית, לפיה כל המים הנצרכים על-ידי מחזיק בנכס נפלטים, בסופו של דבר, למערכת הביוב, ואשר על כן מחשבות הן את אגרת הביוב התקופתית לפי סך כמות המים שנצרכה בנכס נשוא החיוב."

כפי שנראה, ההנחה הבסיסית עליה מצביע מר שפיר בספרו הימיל לפיה כל המים הנצרכים על ידי המחזיקים נפלטים בסופו של דבר למערכת הביוב, אינה מתקיימת בעניינינו. אין

חולק, כי מים המשמשים להשקיית גינות נוי, אינם נפליטים למערכת הביוב. מים אלו מחלחלים ונספגים באדמה ואין להטיל אגרת ביוב בגינם.

זאת ועוד, כמובן שגביית אגרה בלתי חוקית, מהווה הפרה של החוקים שצוינו לעיל, היות וההנחה הבסיסית היא, כי הרשות אינה רשאית לגבות אגרות שאינן בסמכותה.

17. המשיבה 1 התקינה חוק עזר כאמור בסעיף 37 לחוק דלעיל ששמו **חוק עזר לתל אביב-יפו (ביוב)**, תשס"ג – 2003, וזה קובע בסעיף 10 לו כי:

"מחזיק בנכס ישלם לעירייה אגרת ביוב; סכום האגרה יהיה הסכום המתקבל ממכפלת כמות המים שנצרכה בידי המחזיק כפי שנמדדה במד המים בנכס, למעט מים לגינון נוי, בתעריפי האגרה הנקופים בחלק ג' לתוספת הראשונה, לפי תעריפי האגרה המעודכנים;"

העתק חוק עזר לתל אביב – יפו (ביוב), תשס"ג – 2003, מצ"ב **כנספח ו'**.

18. חוק העזר שהמשיבה 2 התקינה נקרא **"חוק עזר לאיגוד ערים אזור דן (ביוב) (אגרה)**, תשכ"ז-1967" אשר בסעיף 5 העוסק בפטור מאגרת הביוב קובע כדלקמן:

**"...לא תוגא בחשבון בחישוב האגרה כמות מים שהשתמשו בה להנחת דעת המהנדס לאחת ממטרות אלה:
(1) השקאת גינות;**

העתק חוק עזר לאיגוד ערים אזור דן (ביוב) (אגרה), תשכ"ז-1967, מצ"ב **כנספח ז'**.

19. עיינו הרואות – מן האמור לעיל עולה מפורשות כי המשיבות אינן רשאיות לגבות מתושבי תל-אביב אגרת ביוב בגין מים בהם השתמשו להשקיה, ובעשותן כן, הפרו המשיבות את הוראות החוק שצוינו לעיל, וגבו מתושבי המשיבה 1 כספים שלא כדין.

20. בדברי ההסבר שפרסמה המשיבה 1 באתר האינטרנט שלה (www.tel-aviv.gov.il) בנוגע לחשבונות המים והביוב שהיא שולחת לתושביה, היא מציינת במפורש כי:

"אגרת הביוב נגבית ממי שמחובר לרשת הביוב העירוני ומחושבת לפי כמות המים המסופקת לנכס. כמות מים, שלא הוזרמה לרשת הביוב העירונית והשתמשו בה לגינון נוי, פטורה מאגרת ביוב."

(העתק תדפיס דברי ההסבר האמורים מאתר האינטרנט של המשיבה רצ"ב ומסומנים **כנספח ח'**).

21. לאור האמור לעיל, תטען המבקשת כי המשיבה עוולה כלפיהם בעוולת של הפרת חובה חקוקה בהתאם להוראת סעיף 63 לפקודת הנויקין [נוסת חדש] הקובע כי:

"(א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאיננו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק - למעט פקודה זו - והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו.

(ב) לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל או של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני."

22. המבקשת תטען כי המשיבות לא קיימו את הוראת פקודת העיריות, חוק תרשויות המקומיות (ביוב), ואף את החוקים שתוקנו הן עצמן - חוק עזר לאיגוד ערים אזור דן (ביוב) וחוק עזר לתל אביב-יפו (אגרת ביוב) וגבו שלא כדין כספים בגין צריכת מים ששימשו לצריכה המשותפת אשר רובם ככולם משמשים לצורכי גינון נוי כהגדרתו בחוק.

23. כרשויות ציבוריות פועלות תמשיכות על פי חוק (המשיבה 1 בעיקר בהתאם לפקודת העיריות והמשיבה 2 מהווה תאגיד סטטוטורי) וכל פעולותיהן לרבות גביית אגרות, תיבות להיעשות בדלת אמותיה של מסגרת הסמכות שהוקנתה להן בחוק, קל וחומר על פי החוקים שהן עצמן תוקנו.

24. פעולתה של המשיבה כמתואר לעיל מהווה ללא ספק הפרת חובה חקוקת בפעולתה המהותית ביותר – גביית אגרות ומיסים מהאזרח.

25. מן המפורסמות היא שלפי עקרון חוקיות המנהל, רשות מנהלית רשאית לפעול אך ורק במסגרת הסמכות שהעניק לה הדין (בניגוד לאזרח שפעילותו מוגבלת על ידי איסורים שונים שמציב לו החוק). במקרה דנן ישנו איסור מפורש על המשיבות לגבות את הכספים שוא התובענה והבקשה.

26. המלומד ד"ר רענן הר-זהב קובע בעמ' 27 לספרו "המשפט המינהלי הישראלי" כי:

"עיקרון חוקיות המינהל קובע, כי רשות מינהלית רשאית לפעול אך ורק על פי הסמכויות שהעניק לה הדין, ובמסגרתן. זאת בניגוד לאזרח, שפעילותו מוגבלת על ידי האיסורים שמציב החוק- וכל מה שלא נאסר עליו במפורש- מותר. עיקרון החוקיות דורש כי לגבי כל פעולה מינהלית ניתן יהיה להצביע על מקור סמכות הקבוע בחוק או מכוח החוק; הדין מוליד את הסמכות ובהעדר דין מסמך משוללת פעולת הרשות סמכות ואין לה תוקף. היקף סמכויותיו של גוף מינהלי מוגדר לפי החוק, וכל דבר החורג מד' אמותיו של החוק בטל ומבוטל הוא (ultra vires)"
(ההדגשות שלנו).

27. המשיבה לא הוסמכה בדין לגבות מתושביה, והמבקשת בכללם, אגרת ביוב לגבי כמות המים שאינם מתועלים ואו עשויים להיות מתועלים למערכת הביוב שלה, ומשכך, חרגה המשיבה מסמכותה ופעולתה בגביית אגרת ביוב על אותה כמות מים שאינה מתועלת לביוב, בטלה ומבוטלת, ועליה להשיב את הכספים שגבתה שלא כדין לידי תושביה, והמבקשים בכללם.

28. לענני זה, כותב ד"ר הר-זהב בעמ' 32-33 לספרו האמור כי:

"רשות מינהלית זכאית להשתמש בסמכויות עזר רק אם הן דרושות "במידה המתקבלת על הדעת" להפעלת הסמכות הראשית. סייג זה מכפיף את השימוש בסמכויות עזר למבחן הסבירות, לפיו צריך שסמכות העזר, על פי טיבה, תהיה דרושה במידה המתקבלת על הדעת לצורך הפעלת הסמכות הראשית. לא די כי יתקיים קשר כלשהו בין הסמכות הראשית לסמכות העזר, או כי השימוש בסמכות העזר יהיה עבור הרשות עניין שבנוחות גרידא. הרשות צריכה להצביע על "קשר סיבתי" בין הסמכות הראשית לסמכות העזר, שיהיה חזק מספיק כדי להצדיק את השימוש באחרונה" (ההדגשה שלנו).

29. המבקשת תטען כי לפי לשון חוקי העזר- מים המשמשים להשקיה לא יחוייבו באגרת ביוב. יתר על כן לפי פרסומי העיריה עצמת לציבור – מים המיועדים לצריכה משותפת – לא יחוייבו באגרת ביוב. כך או אחרת אין לחייב את המבקשת באגרת ביוב בגין אותה כמות מים המוגדרת כ"צריכה משותפת". הגיונם של הדברים נעוץ בכך שהמים המשמשים את המבקשים להשקיית גינותיהם אינם מתועלים למערכת הביוב של המשיבה, ולא קיים קשר, בין צריכת מים אלה לצורך באחזקת מערכת הביוב העירונית, שבגינה נגבית אגרת הביוב, ומשכך, המשיבות אינן רשאיות לגבות אגרת ביוב בגין מים אלה, גם מן הטעם הזה.

30. המשיבות מודעות לרציונל מאחורי האיסור לגבות אגרת ביוב בגין מים המשמשים לגינון נוי, הרי מים אלו לא מתועלים כלל לביוב אלא נספגים באדמה. לשיטת המבקשת, אפילו המים המשמשים לניקוי חדר המדרגות לא מתועלים לביוב. לא קיים חדר מדרגות שניתן למצוא בו תעלת ביוב אליה גורפים את מי הניקוי. גם המים האלו נגרפים לגינות הבתים.

31. לאור האמור, נאסר על המשיבות לגבות מתושבי המשיבה 1 אגרת ביוב לגבי כמות המים שאינם מתועלים ואו עשויים להיות מתועלים למערכת הביוב, ומשכך, חרגו המשיבות מסמכותן ופעולתן זו בטלה ומבוטלת ועליהן להשיב את הכספים שנגבו לידי תושבי המשיבה 1.

ג. המשיבות התעשרו ולא במשפט על חשבון המבקשים

32. סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, תש"ט-1979 קובע כדלקמן:

(א) מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן - הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה.

(ב) אחת היא אם באה הזכיה מפעולת הזוכה, מפעולת המזכה או בדרך אחרת.

33. המשיבות גבו אגרת ביוב בגין מים שנצרכו לגינון נוי בניגוד לחוקי העזר שהתקינו בעצמן.

34. בחוקי העזר שהתקינו המשיבות וצוינו לעיל, קבעו כאמור המשיבות כי החיוב באגרת ביוב לא יחול על מים שמשמשים בהם להשקיה, דבר המקבל חיזוק, כאמור, גם מהגדרת המונח "אגרה" המחייב לפחות זיקה וקשר סיבתי כלשהו בין החיוב בה לשירות הניתן בגינה.

35. במקרה דנן, אין כל ספק, כי המים בהם משתמשת המבקשת לצורך השקיית הגינה אינם מוצאים דרכם בשום אופן אל מערכת הביוב העירונית, כי אם נספגים באדמת הגינה עצמה.

36. אשר על כן, משגבתה המשיבה 1 מהמבקשת אגרת ביוב בגין מים שנצרכו להשקיה, לא די שעשתה זאת שלא כדין בשל תיעוד קשר סיבתי או זיקה בין האגרה לתיעול אותם מים, כמתחייב מהגדרת המונח "אגרה" כאמור אלא, ובעיקר, עשתה זאת שלא כדין בשל העובדה שהיא עצמה קבעה כי מים שמשמשים בהם להשקיה לא יחויבו באגרת ביוב.

37. בעמ"נ (עניינים מינהליים י-ס) 227/04 פרץ בוני הנגב - אחים פרץ בע"מ ואח' נ' עיריית בית שמש (לא פורסם-ניתן ביום 26/1/05) פסקה כב' השופטת יהודית צור כי:

"נקודת המוצא לדיונו היא כי רשות שגבתה מהאזרח כספים שלא כדין חובה עליה להשיבם, זולת אם

מתקיימות נסיבות בהן יעלה בידה להצביע על הגנות מיוחדות, המצדיקות הימנעות מהשבה. ההגנה על קניינו של הפרט הינה הגנה חוקתית (סעיף 3 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו). חריגה מעקרון זה תתאפשר רק במקרים חריגים. ...

מבחינת המשפט המינהלי, נקודת המוצא הינה כי רשות ציבורית צריכה לפעול בגדר סמכותה בסבירות ובהגינות ולפיכך אם גבתה כספים מהאזרח שלא כדין, מוטל עליה להשיבם. .. יש לזכור כי בעניינו העיריה גבתה את ההיטלים תוך שימוש לרעה בסמכות. לא תמיד גביית מס בלתי חוקי מעידה כי הרשות פעלה בחוסר סבירות ושלא בתום לב. אולם, כאשר נמצא כי הרשות פעלה שלא כחוק, מוטל עליה לשכנע כי פעלה בזהירות ובאחריות בטרם הפעילה את סמכויותיה ודרשה מהאזרח את תשלומי החובה. בעניינו, התברר כי העיריה לא פעלה בזהירות הנדרשת. ... על בסיס נתונים אלה ניתן היה להגיע למסקנה, כי מדובר בגביית תשלומים שלא כדין וגם שלא בתום לב. בנסיבות אלו, חובת השבת הכספים מצד הרשות ברורה הן לפי דיני המינהל הציבורי והן לפי דיני עשיית עושר ולא במשפט... גם אם נצא מנקודת ההנחה המקילה עם העיריה, לפיה לא היתה במקרה זה גביית היטל בחוסר תום לב, גם אז היה מקום לקבוע כי חלה עליה החובה להשיב את הכספים שגבתה מהמעוררות שלא כחוק. (ההדגשות שלנו).

38. כמו כן, בפסק הדין שניתן בע"מ (מחוזי י-ם) 5242/04 עיריית בית שמש ואח' נ. ד. רוטשטיין חברה לבניין ונכסים בע"מ (לא פורסם - ניתן ביום 25/8/04) פסק כבי השופט משה גל, בין השאר, כי:

"נטל התוכחה לשכנע בקיומן של נסיבות המצדיקות להימנע מההשבה חל על הרשות המינהלית, אשר גבתה תשלום שלא הייתה לה זכות לגבותו. במישור האזרחי הנטל חל עליה כמי שמעלה טענת הגנה. .."

ובהמשך:

"... לדידי, לנוכח מעמד הבכורה של זכות הקניין ועיגונה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, האיזון הראוי עתה הוא אנכי. בגדרו של האיזון האמור תהיה עדיפות גורמטיבית לזכות הקניין של הפרט אל מול סמכויות וכוחות השלטון לפגוע בו. כפועל יוצא מאיזון זה, האינטרס הציבורי יגבר על זכות הקניין של הפרט רק בנסיבות שבהן קיימת דרגה גבוהה של הסתברות לפגיעה ממשית וחמורה בציבור. ביתר שאת אמורים הדברים, לנוכח זכותו של האזרח להניח שהרשות הציבורית לא תפעל בניגוד לחוק לשם גביית כספים. זהו נדבך של אמון הציבור בפרנסיו, המקהה את חושי האזרח מפני האפשרות לפגיעה בלתי חוקית בקניינו. ... למסקנה משפטית דומה ניתן להגיע גם מתוך הכללים הנובעים מחוק עשיית עושר ולא במשפט, בנסיבות של גביית תשלום שלא כדין עקב ניצול כוח השררה. ..."

39. מן הטעם האמור, התעשרו המשיבות ולא במשפט על תשבון המבקשת ועל כן עליהן להשיב לה את כל כספי אגרת הביוט שגבוו שלא כדין.

ד. המשיבות פעלו בניגוד לשלטון החוק

40. המבקשת טוען, כי המשיבות פועלות בגביית אגרת הביוב בניגוד גמור ומוחלט לשלטון החוק. מן הראוי להביא בהקשר זה מדברי כבוד השופט ברק (כתוארו דאז) בבג"צ 170/87 דוד אסולין ו-4 אחי נ' ראש עיריית קרית גת. פ"ד מב(1), 678:

"...עם זאת, יש לציין כבר עתה, כי האינטרס בדבר שלטון החוק אינו גובר תמיד על שאר האינטרסים. הוא מהווה אחד הגורמים שיש לקחתם בחשבון. בהקשר זה ניתן יהא להתחשב, מבחינת האינטרס של שלטון החוק, בסוג הפגיעה הנטענת בשלטון החוק. לא הרי הפרה שהיא מיוחדת לעותר, כהרי הפרה המשתרעת על ציבור רחב; לא הרי הפרה הנעשית בתום לב כהרי הפרה הנעשית שלא בתום לב; לא הרי הפרה שתוצאותיה חד פעמיות כהרי הפרה שתוצאותיה נמשכות; לא הרי הפרה שתוצאותה בטלות מוחלטות, כהרי הפרה שתוצאותיה בטלות יחסית או נפסדות; לא הרי הפרה שניתן לקבעה בלא הזדקקות למסמכים ותעודות אשר יכל ואבדו בשל עבוד הזמן, כהרי הפרה המחייבת בחינה כאמור. הבחנות אלה ודבות אחרות יילקחו בחשבון, ויאוזנו על ידי האינטרסים האחרים הנאבקים על הבכורה.

על רקע זה ניתן לבחון את הפרשה שלפנינו. האינטרס של העותרים הינו אינטרס כספי באי תשלום ארנונה המוטלת שלא כדין. האינטרס של המשיבה הוא בקיומו של תקציב למימון פעולותיה. האינטרס של שלטון החוק הינו שגוף שלטוני לא יגבה מס ללא הסמכה בחוק. נראה לי כי באיזון בין אינטרסים אלה, יד האינטרס של המשיבה על התחנתו. בהקשר זה לקחתי בחשבון את התנהגות המשיבה ואת סוג הפרה הנטענת כלפיה. חוקיות המיסוי הינו בסיס לכל משטר תקין, ואין זה ראוי לאפשר לרשות שלטונית לגבות מס ללא הרשאה בחוק אך בשל טענת שיהיו. אין לנו כאן ענין בפעולה שלטונית מוגבלת שענינה העותר בלבד (כגון, ענין של מכרז), אלא בפעולה שלטונית המשפיעה על הציבור, והעומדת בסתירה גלויה להוראות החוק, בלא כל צורך בבחינה ובדיקה שהזמן עשוי היה לפגוע ביעילותה.

(ההדגשות בבקשה זו אינן במקור אלא אם צוין אחרת ר.ד.)

כל מילה בסלע. אמנם הדברים לעיל נאמרו בהתייחס לטענת שיתוי, ברם הרציונל העומד מאחוריהם יפה גם לעניינינו. ההפרות של המשיבות את החוקים הן הפרות נמשכות, הנוגעות לציבור רחב ביותר של מתזיקי הנכסים בתחומה של המשיבה 1 ופעולתן מהווה פגיעה בשלטון החוק. בדיוק בגין תיקון פגיעות אלו, נועד מוסד התביעה הייצוגית. די בציטוט זה כדי לאשר את בקשה זו.

41. למען הסדר הטוב יצוין כי בקשה לאישור תובענה דומה הונחה בפני בית משפט נכבד זה [ת.א. 2724/99, (בשי"א 59814/99) יצחק דוידוב ואח' נגד עיריית תל אביב – יפו ואח' (לא פורסם) (בפני כבוד השופטת פלפל). הבקשה שם (אשר הוגשה לפני חקיקת חוק תובענות ייצוגיות – ובעילות אחרות) - נדחתה.

(העתק פסק הדין, מצ"ב בנספח ט"ו).

יש להדגיש כי הסיבה העיקרית לדחיית הבקשה נבעה מהחיקוק אשר היה בתוקף ביום הגשת הבקשה אשר היה "חוק עזר לתל-אביב-יפו (אגרת ביוב), התשל"ה – 1975" לפיו:

"3. על אף האמור בסעיף 2 לא תובא בחשבון בחישוב האגרה כמות מים שלא הוזרמה לרשת הביוב של העירייה ושהשתמשו בה להנחת דעתו של המהנדס, להשקיית גינות, תעשייה או חקלאות."

בית המשפט החליט כי ה"שיטה" בה נותנות העיריות (לפיה כל הצריכת המשותפת נספרת לצורכי חישוב אגרת הביוב) אינה מצביעה על חריגה מסמכות או על שימוש לא סביר בשיקול דעת.

דו"ק: המשיבה 1 חוקקה 4 שנים לאחר מכן חיקוק חדש אשר אינו מעניק - לא לה ולא למהנדס העיר - כל "שיקול דעת" לגבי אופן חישוב האגרה:

10. מחזיק בנכס ישלם לעירייה אגרת ביוב; סכום האגרה יהיה הסכום המתקבל ממכפלת כמות המים שנצרכה בידי המחזיק כפי שנמדדה במד המים בנכס, למעט מים לגינון נוי, בתעריפי האגרה הנקובים בחלק ג' לתוספת הראשונה, לפי תעריפי האגרה המעודכנים;

(סעיף 10 לחוק עזר לתל אביב-יפו (ביוב), תשס"ג – 2003)

הנה כי כן, המשיבה 1 שינתה את חוק העזר שהתקינה באופן אשר פוטר את תושביה באופן גורף מאגרת ביוב בגין השימוש במים אשר משמשים לגינון נוי. על פי החוק שהתקינה, אין לאף גורם במשיבה 1, כל שיקול דעת לאשר גביה בלתי חוקית זו.

42. כאמור, אגרת הביוב נגבית ע"י המשיבה 1 עבורה ועבור המשיבה 2 (את הכספים מעבירה העירייה לאיגוד). אמנם, בחוק עזר איגוד ערים אזור דן (ביוב)(אגרה) אשר צוטט בראשית בקשה זו הושאר חישוב המים באיגוד ל"הנחת דעת המהנדס", אולם לשיטתנו, לא ייתכן כי המשיבה 1, עיריית תל אביב-יפו, **לא תגבה** אגרת ביוב עבור המים המשמשים לגינון נוי **עבור עצמה**, אך תגבה אגרת ביוב עבור אותם המים לחם היא נותנת פטור, עבור גוף אחר אשר אף הוא אינו מוסמך לגבות אגרת ביוב בגין מים המשמשים לגינון.

ה. התנאים להגשת ולאישור תובענה כייצוגית:

43. התנאים להגשת ולאישור תובענה ייצוגית קבועים בסעיפים 3, 4 ו-8 לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן-"החוק"), ואלו הם:

- א. התביעה האישית העומדת בבסיס הבקשה הינה מסוג התובענות המפורטות בתוספת השניה לחוק או בענין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית.
- ב. למבקשים עילת תביעה אישית המשותפת לכלל חברי הקבוצה.
- ג. התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה.
- ד. תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין.
- ה. קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת.
- ו. קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב.

44. המבקשת תטען כי כל התנאים המצטברים דלעיל מתקיימים במקרה דנן, וזאת מן הסעמים שיפורטו להלן.

הגדרת הקבוצה:

45. כמפורט ברישית בקשה זו, מתבקש בית המשפט הנכבד להגדיר את הקבוצה בשמה מוגשת הבקשה באופן הבא כדלקמן:

"תושבי המשיבה 1 אשר חויבו בתשלום אגרת ביוב בגין כמות המים המופיעה בחשבונות ששלחה לתם המשיבה 1, תחת הכותרת: "צריכה משותפת" וזאת בשנתיים שקדמו למועד הגשת התובענה".

השאלות עובדתיות והמשפטיות המובאות לפתחו של בית משפט נכבד זה, כמו גם הסעדים המבוקשים, משותפים לכלל חברי הקבוצה.

התובענה נכללת בגדר סוגי התביעות המפורטות בתוספת השניה לחוק

46. סעיף 3 (א) לחוק קובע כי:

"לא תוגש תובענה ייצוגית אלא בתביעה כמפורט בתוספת השניה או בעניין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית." (ההדגשה שלי-ר.ד. וח.ש.).

47. המבקשת טוען כי תביעתה אישית נופלת, כמפורט לעיל, לגדרה של לפחות קטגוריה אחת בתוספת השניה לחוק, ומשכך, ניתן להכיר בה כתובענה ייצוגית:

א. תביעה נגד רשות להשבת סכומים שגבתה שלא כדין (פריט מס' 11 לתוספת האמורה).

למבקשת עילת תביעה אישית המשותפת לכלל חברי הקבוצה

48. בסעיף 4(א)(1) לחוק תובענות ייצוגיות, נקבע כי:

"אלה רשאים להגיש לבית המשפט בקשה לאישור תובענה ייצוגית כמפורט להלן: ... אדם שיש לו עילה בתביעה או בענין כאמור בסעיף 3(א), המעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם - בשם אותה קבוצה" (ההדגשה שלי- ר.ד. וח.ש.).

49. למבקשת עילת תביעה אישית נגד המשיבות, המשותפת לכלל חברי הקבוצה, בכך שהם, כמותה, תושבי המשיבה, אשר השתמשו במים לצורך השקיית גינותיהם, ושילמו למשיבות בגין צריכת מים זו (המכונה בחשבונות ששולחת המשיבה לתושביה, בשם: "צריכה משותפת") אגרת ביוב בתעריף גבוה מהמובטח, וזאת בשנתיים שקדמו למועד הגשת התובענה.

התובענה מעוררת שאלות מהותיות המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן תוכרענה בתובענה לטובת הקבוצה.

50. סעיף 8 (א)(1) לחוק, קובע כי:

"בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה: ... התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה"

51. בתקשר זה נקבע בפסיקה כי נדרש זמיון - ולא זהות - בין עילות המבקשים.

52. וכך הוחלט בפרשת שמש נגד רייכרט (רע"א 8332/96 שמש נ' רייכרט, פ"ד (ה) 276, ממחצית שנת 2001):

"אין לפרש את הדרישה לקיומן של שאלות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה כדרישה לזהות מלאה בכל השאלות הטעונות הכרעה לגבי כל קבוצת המבקשים. דרישה של זהות מוחלטת בכל השאלות הטעונות הכרעה, עובדתיות כמשפטיות, תסכל את תכלית התובענה הייצוגית ותהפוך את השימוש בה למשימה בלתי אפשרית. לפיכך, יש לאמץ גישה לפיה די בכך שהשאלות העיקריות, העומדות במוקד הדיון, תהיינה משותפות לחברי הקבוצה, ואין נפקא מינא אם מתקיים שוני בשאלה משנית זו או אחרת." (פסקה 15 לפסק דינה של כבוד השופטת ט' שטרסברג-כהן)

53. וביחס למקרה שאחד מיחיד הקבוצה הוא בעל עניין אישי שונה נקבע בפרשת טצת נגד זילברשץ (רע"א 4556/94 טצת נ' זילברשץ, פ"ד מט(5) 774, משנת 1996), כך:

"אין כל צורך שכל השאלות המתעוררות ביחס לקבוצה תהיינה משותפות. די בכך שהיסוד המשותף מהווה מרכיב מהותי בהתדיינות. אם יש לאחד מהקבוצה עניין שהוא מיוחד לו - כגון נזק מיוחד - ניתן לבררו בשלב האינדיווידואלי, אשר יבוא לאחר סיום השלב הקבוצתי, ולאחר שנקבעה בו שאלת האחידות של הנתבעים." (פסקה 12 לפסק דינו של כבוד הנשיא א' ברק)

54. כמו כן, בע"א 1977/97 ברזני נ' בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ, פ"ד נה(4) 584, 612 נפסק כי בכל הנוגע לצורך בשאלות משותפות של משפט ושל עובדה בין חברי קבוצת המבקשים, הרי שדי בכך שהיסוד המשותף מהווה מרכיב מהותי בהתדיינות בכדי למלא תנאי זה.

55. בענינו, השאלות העובדתיות והמשפטיות הניצבות בבסיס התביעת הן משותפות, לכל חברי הקבוצה:

א. כל חברי הקבוצה הינם תושבי המשיבה, ומשכך, השאלה האם השתמשו במים לצורך השקיית גינותיהם, ושילמו למשיבה בגין צריכת מים זו (המכונה בחשבונות ששולחת המשיבה לתושביה, בשם: "צריכה משותפת") אגרת ביוב בשיעור גבוה מהמובטח - משותפת לכל חברי הקבוצה.

ב. כל אחד מיחיד הקבוצה מחוייב באותו האופן ובאותה שיטה ונפגע מגביית אגרת הביוב האמורה שלא כדין - בנסיבות זהות.

ג. לכלל חברי הקבוצה יש אינטרס משותף, הן ברמה הפרטית והן ברמה הציבורית, כי המשיבה תיגבה מתושביה אגרת ביוב- כדין, ורק בשל צריכת מים שיש לה זיקה וקשר סיבתי לשימוש במערכת הביוב העירונית.

56. טענת המבקשת בדבר גביית אגרת הביוב שלא כדין ע"י המשיבות, בגין מים המשמשים לגינון נוי, מבוססת על ראיות מוצקות, שעיקרן:

א. הוראתו המפורשת של חוקי העזר שחוקקו המשיבות ולפיהם מים המשמשים להשקיה לא יחויבו באגרת ביוב.

ב. דברי החסבר של המשיבה 1 באתר האינטרנט שלה ולפיה "צריכה משותפת" של מים בבתים משותפים לא תחויב באגרת ביוב.

ג. חשבונות המים שנשלחו למבקשת ובהם מצוין כי כמות המ"ק של המים, המשמשים כבסיס לחישוב אגרת הביוב, הם סכום המטרים המעוקבים של המים שנצרכו הן ב"צריכה ביתית" והן ב"צריכה משותפת".

לפיכך, קיימת אפשרות סבירה, אם לא למעלה מכך, שהתביעה תוכרע לטובת חברי הקבוצה.

תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין

57. סעיף 8 (א)(2) לחוק, קובע כי:

"בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה: ...תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין"

58. אין ספק, כי הדרך העדיפה לבירור המחלוקות בעניננו הינה במסגרת של תובענה ייצוגית:

א. למיטב ידיעת המבקשת ועל פי פרסומים שונים, למשיבה כ- 388,000 תושבים (נכון ל-30 ביוני 2007 - לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה), ויש בתחומה כ- _____ בתי אב, אשר לרובם המכריע, אם לא לכולם, גינה אותה הם משקים, במים, המחויבים שלא כדין באגרת ביוב.

ב. התובענה אינה מצריכה בירור פרטני בדבר נסיבותיו של כל תובע ותובע, שכן גביית אגרת הביוב בגין מים המשמשים להשקיה, הינה גלויה לעין ומהווה בהכרת הפרה כלפי כל אחד מחברי הקבוצה. כמו כן, אף לענין סכומי התביעה של כל תובע, לא תצריך התביעה בירורים פרטניים כלשהם, שכן אלה קלים מאוד לתישוב והנתונים במלואם מצויים במחשבי המשיבה 1.

ג. באם לא תוגש התובענה כייצוגית, יש להניח ברמה גבוהה של סבירות כי לא תוגשנה תובענות רגילות ע"י חברי הקבוצה, בעיקר מן הטעם שקבוצת המבקשים מאגדת למעשה קבוצות רבות קטנות של דיירים בבניינים משותפים המחויבים בגין צריכת הבניין, ומשכך, מדובר בקבוצה המתקשה לממש את זכותה לגשת לערכאות, וכן כיוון שמדובר בגבייה ביתר של סכומי כסף קטנים יחסית.

ד. העילות המשותפות לחברי הקבוצה כנגד המשיבה יוכרעו בהליך אחד, כך שבתי המשפט לא יידרשו לדון באותם ענינים מספר פעמים, כמספר חברי הקבוצה שיגישו תביעות נפרדות כנגד המשיבה.

ה. אי הכרה בתובענה כייצוגית עלול לגרום מצב של ריבוי התדיינות באותם ענינים, אשר יסב עלויות מיותרות למערכת המשפט כולה, יגרום עומס מיותר על מערכת המשפט, העמוסה בלאו הכי, ויביא לפסיקות שונות ואף סותרות.

ו. עפ"י סעיף 1 לחוק, אחת ממטרות ההליך הייצוגי הינה אכיפת שלטון החוק על מוסדות וגופים אימתניים אשר ידו של "האזרת הקטן" אינה יכולה להם. המקרה דנן הינו מקרה קלאסי להגשמת מטרה נעלה זו באמצעות מכשיר התביעה הייצוגית.

קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת ובתם לב:

59. סעיף 8 (א)(3)-(4) לחוק, קובע כי:

"בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה:

(3) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת; הנתבע לא רשאי לערער או לבקש לערער על החלטה בעניין זה;

(4) קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב. (ההודגשות שלי - ר.ד. ות.ש.).

60. קיים יסוד סביר, ואף למעלה מכך, להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת על-ידי המבקשת ובאי כוחה:

א. המבקשת נכונה ומסוגלת להשקיע ממצאת, מזמנה ומכספה על מנת לייצג את עניינם של אחרים כמותה, שיתכן שתסרים להם המשאבים הדרושים לצורך עמידה על זכויותיהם.

המבקשת פעלה בתום לב ולא נחפזה להגיש תביעה. המבקשת בדקה היטב את הדברים, פנתה קודם בכתב למשיבה 1 ושטחה בפניה את טענותיה ורק לאחר שקיבלה את תשובותיה והשתכנעה בצידקתה – הגישה תביעה זו.

ב. הצלחת הקבוצה היא הצלחת המבקשת, ואין כל ניגוד עניינים בין האינטרסים של המבקשת ובין האינטרסים של שאר חברי הקבוצה.

ג. המבקשת, באמצעות באי כוחה, העמידה בפני בית המשפט הנכבד מסכת מסודרת של עובדות וטיעונים, ה"דבר דבור על אופניו".

ד. לבאי כוחה של המבקשת ניסיון רב בניהול מוצלח של מספר לא מבוטל של תובענות ייצוגיות.

61. כמו כן, קיים יסוד סביר להניח, ואף למעלה מכך, כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב:

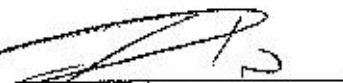
א. התובענה מבוססת על עילה אמיתית ורצינית, שעשויה להביא תועלת של ממש לכל חברי הקבוצה, ואינה מכוונת להשיג מטרה אישית של המבקשת, שאינה מתיישבת עם האינטרסים של כלל חברי הקבוצה.

ב. המבקשת מאמינים בתום לב ברצינות התובענה ובכנות סיכוייה להתקבל.

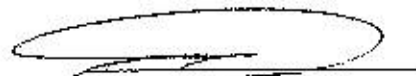
ג. סיכויי הצלחתה של התובענה גבוהים ביותר, הואיל והיא מבוססת על עובדות מוצקות כאמור, ונראה כי גם בכך יש בכדי לבסס את תום ליבם של המבקשים.

מצ"ב תצהיר מטעם המבקשת לתמיכה בעובדות נשוא הבקשה.

62. אשר על כן, מתבקש בית-המשפט הנכבד להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית ולחייב המשיבות בהוצאות הבקשה ושכ"ט עו"ד.

ר. זקל, עו"ד

ב"כ המבקשת

נ. רסלר, עו"ד